

Åsa Bäckström Johan Fornäs Michael Forsman
Hillevi Ganetz Adrienne Sörbom

Nätverk för ungdomskulturforskning

verksamhet 1987 - 1998

JMK skriftserie 1998/2
ISSN 1100-9896

Boken har tryckts med stöd av Ungdomskultur vid Stockholms universitet (USU) och Sveriges ungdomskulturforskarens förening (SUF). Både USU och SUF finansieras av Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR).

Den här skriften utgör en kortfattad beskrivning och diskussion av den verksamhet som pågått i tre nätverk för ungdomskulturforskning mellan åren 1987 och 1998. De tre nätverken, Forskningsprogrammet Ungdomskultur i Sverige (FUS), Sveriges ungdomskulturforskarens nätverk (SUF) och Ungdomskultur vid Stockholms universitet (USU) har på olika sätt haft stor betydelse för forskning om ungdomskultur och för spridningen av denna forskning till intresserade utanför den akademiska världen.

Bäckström, Åsa/ Fornäs, Johan/ Forsman, Michael/ Ganetz, Hillevi/ Sörbom, Adrienne
Nätverk för ungdomskulturforskning. Verksamhet 1987-1998.
Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMK), Stockholms universitet
1998
ISSN 1100-9896

© Åsa Bäckström, Johan Fornäs, Michael Forsman, Hillevi Ganetz, Adrienne Sörbom, JMK 1998
Eftertryck tillåtet med angivande av källan.
Lay out: Åsa Bäckström
Tryck: Garnisonstryckeriet, Stockholm 1998

Innehållsförteckning

Nätverk för ungdomskulturforskning	5
Ungdomskultur vid Stockholms universitet	9
Organisation.....	11
Arbetsgrupper.....	12
Seminarier, symposier och konferenser	12
Problem och möjligheter	18
Publikationer.....	21
Sveriges ungdomskulturforskarens nätverk	23
Erfarenheter och resultat.....	27
Spindlarna	32
Nätet.....	34
Forskningsläget.....	37
Selektiv bibliografi	43
Böcker som skrivits primärt inom FUS	43
Avhandlingar skrivna av FUS- och SUF- medlemmar	43
Urval av övriga böcker och rapporter med an- knytning till FUS-programmet.....	45

Nätverk för Ungdomskultur- forskning

Johan Fornäs

Idag har Sverige ett livaktigt nätverk av ungdomskulturforskare, vars upparbetade erfarenheter och kunskaper ligger i den internationella frontlinjen. Bakom detta ligger en rad särskilda insatser som gjorts under de senaste decennierna.

Åren runt 1980 började olika svenska forskare intressera sig för de nya och modernare former av ungdomskulturforskning som utvecklats i England, Tyskland och Frankrike. Dessa nyare internationella strömningar introducerades i rapporter, antologier och tidskrifter, som inspirerade en rad yngre svenska forskares projekt och avhandlingsarbeten. Även forskningsråden fann dessa strömningar värdefulla att stödja. Så möjliggjordes framväxten av en rad initiativ för att skapa nätverk kring denna spirande ungdomskulturforskning.

Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) tillsatte 1986 en forskartjänst i ungdomskultur, som jag fick förmånen att tillträda. Den placerades vid Stockholms universitet, vid dåvarande Centrum för masskommunikationsforskning, numera Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMK). Redan denna höst arrangerades en fakultetskurs för doktorander på temat ungdomskulturforskning. Där samlades ett antal unga forskare, som våren 1987 fortsatte att

träffas inom ramen för en regelbunden seminarieverksamhet. Efterhand erbjöds möjligheter att ge dessa tvärvetenskapliga ungdomskulturseminarier mer stadga och resurser, när Barn- och ungdomsdelegationen beslutade sig för att stödja lokala-regionala centra för ungdomsforskning. Då konstituerades det regionala centrum som heter Ungdomskultur vid Stockholms universitet (USU), och som liksom de fem andra centra för ungdomsforskning som inrättades vartefter kom att finansieras först av Forskningsrådsnämnden (FRN) och sedan av HSFR.

Parallellt togs också under 1987 de första initiativen till att konstituera ett större forskningsprojekt baserat på vissa bestämda teoretiska teman inom fältet och organiserat som ett nationellt nätverk. Så föddes Forskningsprogrammet Ungdomskultur i Sverige (FUS), som efter sin avslutning 1994 ledde över i Sveriges ungdomskulturforskarens förening (SUF).

Både USU och FUS kom till som resultat av flera samverkande krafter. Samhället i form av bl.a. ungdomsarbetare, politiker och medier visade ökat intresse för denna typ av forskning, och den genom forskningsråden organiserade forskargemenskapen fann den vetenskapligt värdefull. I Stockholm och Uppsala fanns det en rad yngre, kunskapsgiriga forskare som kände stort behov av tvärvetenskapliga mötesplatser, och detsamma gällde många ämnen och institutioner vid landets övriga universitet. För egen del kände jag en stor lust att utveckla den kollektiva kraft som kunde anas i denna spirande miljö, och samtidigt fördjupa dess teoretiska kompetens.

Att ta tillfället i akt och bilda ett regionalt centrum (USU) kändes självklart. USU skulle vara ett öppet forum för alla som i Stockholm-Uppsala-regionen intresserade sig för ungdomskulturforskning. Där skulle vara högt till tak, och syftet var att knyta tvärvetenskapliga kontakter mellan forskare inom olika ämnen, informera om pågående forskning samt bjuda in andra spännande svenska och internationella forskare på området för att ytterligare stimulera regionens egna miljö.

Men ett öppet regionalt centrum räckte inte – det behövdes något mer. FUS formerades för att dels knyta nationellt övergripande kontakter, dels i ett mer fokuserat projekt fördjupa teoriutvecklingen i några riktningar som var särskilt viktiga. Där USU var regionalt men öppet var alltså FUS nationellt men mer fokuserat och därmed i viss mån slutet både runt vissa specifika teman och teoretiska perspektiv, och kring ett bestämt urval av forskare som i åtminstone någon mån delade just dessa perspektiv.

När FUS slutfört sitt uppdrag har SUF bildats och givits formen av en mer öppen forskarförening. Föreningen har därmed större likheter med USU än vad FUS hade, särskilt som USU också numera har vida kontaktytor över hela landet. Det gör det på sikt inte lika fruktbart att längre hålla isär de två organisationerna. Just nu, 1998, står både USU och SUF inför en omställning till nya anslagsvillkor, som tvingar fram en nyttig omprövning av verksamhetsformerna. Inför denna omvandlingsprocess vill vi summera erfarenheterna, och har därför sammanställt denna skrift.

Här presenteras först USU, dess verksamhet genom åren och dess allmänna betydelse för den svenska ungdomskulturforskningens utveckling. Sedan presenteras på motsvarande sätt FUS och SUF. Den presentationen avslutas med en omfattande bibliografi över ett urval avhandlingar, böcker och forskningsrapporter som publicerats av forskare inom FUS och SUF, en diger lista som ger en imponerande bild av detta vitala forskningsfältets bredd och djup. Förhoppningsvis har dessa initiativ lagt en fruktbar grund för fältets framtida vidareutveckling.

Ungdomskultur vid Stockholms universitet

USU 1988-1998

Hillevi Ganetz & Åsa Bäckström

Ungdomskultur vid Stockholms universitet (USU), med geografisk hemvist vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMK), är ett tvärvetenskapligt inriktat forskningsprogram vars syfte är att fungera som ett nätverk och en knutpunkt för alla som är intresserade av ungdomskulturforskning i Stockholm/Uppsala-regionen. Verksamheten vänder sig främst till 1) forskare med behov av tvärvetenskapliga kontakter och erfarenhetsutbyte, 2) studenter som är intresserade av ungdomsforskningens fält, 3) praktiker som arbetar med ungdomsfrågor. Förutom att fylla behov i Stockholm/Uppsala-området utgör USU, genom att ha specialiserats på kulturella aspekter av ungdom, ett nationellt komplement till de fem övriga centra för ungdomsforskning som finns på olika håll i landet, vilka med sina annorlunda lagda tyngdpunkter ger ett gott ömsesidigt utbyte. Den utåtriktade verksamheten består främst i anordnandet av seminarier, symposier, konferenser och föreläsningar öppna för vem som

helst att delta i. Inom forskningsprogrammet har tio antologier baserade på denna verksamhet publicerats, och ytterligare en är under produktion. USU fungerar dessutom som en kunskapsbank dit intresserade kan vända sig för att få upplysningar om aktuell forskning och litteraturtips. Ett nyhetsbrev ges även ut fyra gånger per år med information från forskningsområdet ungdomskultur. Nyhetsbrevet når ungefär 1500 adresser. I övrigt har också mindre arbetsgrupper med olika specialinriktningar funnits inom ramen för USU. Ett referensbibliotek på området ungdomskultur har också byggts upp. Detta referensbibliotek är tillgängligt för alla intresserade.

Inom ramen för USU inleddes 1992 arbetet med tidskriften *Young, Nordic Journal of Youth Reserch*, på initiativ av Johan Fornäs, Hillevi Ganetz och andra representanter för forskning om ungdomskultur eller forskning om ungdomar i de nordiska länderna. När de första numret gavs ut i februari 1993 låg den ambulerande redaktionen vid JMK, och Johan Fornäs fungerade som huvudredaktör. Två år senare övertogs redaktörskapet av den danska kollegan Kirsten Drotner, och idag är det Monica Rudberg vid Oslo Universitet som har huvudansvaret för den tvärvetenskapliga tidskriften *Young*.

Forskning och utbildning bedrivs inom universitetets normala ramar. Därutöver har en snabbt växande flora av särskilda aktiviteter startats som avser att utveckla en kreativ och öppen forskarmiljö för alla som på skilda håll intresserar sig för ungdomskulturstudier. Sådan verksamhet kunde till en början endast genomföras med en omfattande ideell arbetsinsats från Johan Fornäs med flera och med tillfälliga, mindre bidrag från skilda håll. Från sommaren 1988 kunde sådana verksamheter stabiliseras och dessutom utvidgas betydligt tack vare ett anslag från Barn- och ungdomsdelegationen, som under en 2-årig försöksverksamhet sökte stimulera svensk ungdomsforskning genom ett miljöstöd till sex olika centra, placerade i Lund, Göteborg, Linköping, Umeå och Stockholm (Ungdomskultur vid Stockholms universitet och Centrum för barn- och ung-

domsvetenskap). Sommaren 1990, då Barn- och ungdomsdelegationens försöksverksamhet var över, övertogs det ekonomiska ansvaret för verksamheten av Forskningsrådsnämnden (FRN). Ungdomsforskningen fördes över från FRN till Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) 1997.

Sammanfattningsvis kan sägas att USU är det enda centrum i landet med specialinriktning på ungdomskultur. Vi lägger stor vikt vid obunden grundforskning som söker förstå moderna processer och tendenser som har med ungdomskultur att göra. Detta menar vi ger viktig kunskap om hela samhället. Det är viktigt med forskning som har en kritisk hållning gentemot system och mekanismer för maktutövning över och bland unga. Denna forskning måste vara tvärvetenskaplig, dvs spela över flera olika fält och ämnesområden utan att stelna i några fasta doktriner. Vi söker upprätthålla en fri och öppen miljö för alla som är intresserade av att utveckla en sådan kritisk och tvärvetenskaplig grundforskning på ungdomskulturens område. Endast så kan ungdomskulturernas egen rörlighet, mångfald, kreativitet och kritik förstås och inspirera såväl vår forskning som vår samtidsförståelse.

Organisation

USU drivs för närvarande av föreståndare Hillevi Ganetz som assisteras av Åsa Bäckström. Tidigare föreståndare har varit i nämnd ordning Johan Fornäs, Thomas Öhlund, och Erling Bjurström. Olika administrativa assistenter har periodvis avlöst varandra, men den som funnits längst på plats har varit Cecilia Palmgren. En ledningsgrupp konstituerades vid årsskiftet 1990/1991 bestående av Helena Wulff, Johan Fornäs, Cecilia von Feilitzen, Keith Roe, Göran Bolin och Karin Lövgren. Redan hösten 1988 konstituerades dock den referensgrupp som fungerar som rådgivande organ och som vetenskaplig inspiration och stöd. Gruppen träffas inte regelbundet utan dess medlemmar kan

betraktas som korresponderande sådana. I referensgruppen ingår bland andra Ulf Boëthius, Kirsten Drotner, Simon Frith och Thomas Ziehe.

Arbetsgrupper

Mindre arbetsgrupper har under åren varit aktiva inom USU. Inom dessa grupper skedde teoriutveckling och forskningsförberedande arbete, där arbetstexter och projektplaner diskuterades. Arbetsgrupperna fungerade så att deltagarna regelbundet följde gruppernas arbete så en kontinuerlig och kumulativ diskussion blev möjlig. Grupperna hade möjlighet att ta in expertkompetenser och gäster, producera arbetstexter eller arrangera mer utåtriktade seminarier, studiebesök och dylikt. Man arbetade enligt intresseområden som till exempel kön, stil och populärkultur, där man läste olika feministiska teoretiker och analyserade populärkulturella produkter av skilda slag, ungdom och medier, där gruppen fokuserade medieformer som ingår i olika ungdomskulturer, cyberspace och interaktiva medier, som koncentrerade sig på internet utifrån såväl samhällsvetenskapliga som könsrättsliga perspektiv. En annan grupp sysslade med frågor om makt, smak och motstånd och studerade den franske kultursociologen Pierre Bourdieu. Ytterligare grupper studerade etnicitet och populärmusik.

Seminarier, symposier och konferenser

Sedan vårterminen 1987 löper en regelbunden, öppen och tvärvetenskaplig seminarieserie i ungdomskultur. Vissa av seminarierna har anordnats i samarbete med Skolöverstyrelsen (SÖ), Bygghälsningsrådet (BFR), Kungliga Musikaliska Akademien, Studentkåren (SUS), Goethe-institutet, Kulturhuset, International Association for Popular Music Research (IASPM-Norden), ABF, Fryshuset med flera. Seminarieserien söker brett

belysa aktuella strömningar inom forskningen, och besöks av såväl forskare, doktorander och studenter från en rad discipliner som praktiker av skilda slag (lärare, socialarbetare, mediefolk och tjänstemän som intresserar sig för och arbetar med ungdomsfrågor). Sedan starten våren 1987 till och med hösten 1998 har över 90 seminarier arrangerats. I många fall har det handlat om kortare seminarier med en eller ett par inbjudna gäster, men åtminstone i följande 27 fall har det rört sig om mer omfattande halv-, hel- eller rent av tvådagarsseminarier.

På Bygghörsningsrådets uppdrag anordnades med filmvetaren Michael Forsman som assistent, i april 1988 en konferens på Stockholms universitet om "Ungas rum och rörelser – om ungdomars yttre och inre livsrum i det moderna samhället". Där föreläste bland andra etnologen Karla Werner (Stockholm), medieforskaren Keith Roe (Göteborg), Mats Lieberg från Lunds Tekniska högskola, sociologerna Mats Franzén (Uppsala) och Margareta Norell (Lund) samt praktiskt arbetande representanter från olika ungdomsverksamheter med anknytning till temat. De uppemot 50 deltagarna (forskare, studerande, arkitekter, politiker, tjänstemän och samhällsplanerare) medverkade i ett samtal kring moderna tendenser och konflikter vad gäller ungas plats i samhället och olika ungdomsgruppers sätt att använda olika fysiska och sociala rum: bostaden, offentliga utrymmen, staden, skolan, medierna och så vidare. I Johan Fornäs och Michael Forsman (red): *Rum och rörelser. Om ungas inre och yttre livsrum* (Bygghörsningsrådet) återfinns tio artiklar om ungdomars plats i modern samhällsplanering utifrån ovan nämnda konferens.

Andra seminarier som anordnades under USU:s första år är "Ungdomsstil", som behandlade stilbegreppet, "Lek & spel i tonåren", som belyste vad lek och spel är och hur de avgränsas mot icke-lek (dvs allvar, verklighet eller arbete), "Moralisk panik", som diskuterade olika moraliska paniker inom ungdomskulturen, "Gender and Popular Culture", där bland andra sociologen Angela McRobbie föreläste om unga flickors förhållande till populärkulturella fenomen och utvecklings-

psykologiska tendenser inom den uppväxande generationen kvinnor, samt "Ungdomar i den nya medievärlden", som behandlade olika nya medieformer och deras inverkan, eller bristande sådan på ungdomen.

I juni 1991 arrangerades en internationell fyradagars konferens på temat "Ethnicity in Youth Culture" tillsammans med Sveriges invandrarinstitut och museum i Botkyrka. Konferensen diskuterade bland annat hur etniska identiteter och gränser formas och förändras i den moderna ungdomskulturen. En speciell tonvikt lades på multikulturella skillnader och konflikter, samt på användandet av kreativa estetiska uttryck och massmediala diskurser inom utbredningen av ungdomskulturer med multikulturell karaktär. Medverkade gjorde bland andra ungdoms- och medieforskaren Johan Fornäs, etnologen Billy Ehn, Ulla-Britt Kotsinas, Institutionen för nordiska språk, socialantropologen Yngve Lithman, CEIFO, sociologen Aleksandra Ålund från Umeå och den tyske sociologen Thomas Schwarz. Vintern 1992/93 utkom *Ethnicity in Youth Culture*, redigerad av Cecilia Palmgren, Karin Lövgren och Göran Bolin, som är en rapport från konferensen med samma namn. Denna antologi gavs ut i samarbete med Sveriges invandrarinstitut och museum och består av omarbetningar av de muntliga presentationer som hölls på konferensen.

I oktober 1991 arrangerades en internationell konferens med titeln "Moves in Modernity". Där deltog den österrikiska socialhistorikern Michael Mitterauer, den tyska socialpedagogen Thomas Ziehe, den italienske sociologen Alberto Melucci samt vår egen Johan Fornäs. Olika aspekter av modernitet och moderniseringsprocesser diskuterades och sociala rörelser och historiska utvecklingstendenser penetrerades. Också denna konferens resulterade i en antologi. Sommaren 1992 utkom *Moves in Modernity*, redigerad av Johan Fornäs och Göran Bolin. Antologin baseras på föredragen från konferensen och innehåller artiklar av ovan nämnda föreläsare.

Även nästkommande symposium fick en skriftlig presentation. I maj 1992 anordnades tvådagarsymposiet "Ungdomsforskning idag och i morgon – reflektioner, kritik och framtida möjligheter" där en rad svenska forskare diskuterade vad som gjorts inom ungdomsforskningsfältet och vilka framtida vägar som finns att gå. Seminariet var tänkt att behandla en rad teman som anses centrala inom ungdoms- och ungdomskulturforskningen, till exempel modernitet i förhållande till tradition, ungdomars psykologiska utveckling och mediernas betydelse under ungdomsåren. Antologin *Ungdomsforskning – kritik, reflektioner och framtida möjligheter* kom våren 1994 som en rapport efter konferensen med samma namn, redigerad av Göran Bolin och Thomas Öhlund. Antologin diskuterar, förutom ovan nämnda teman, kvantitativ och kvalitativ ungdomsforskning samt kultur som process och struktur.

I mars 1993 hölls ett symposium under rubriken "Om unga män". Symposiet utgjorde en fortsättning på temat "Unga kvinnor". Båda temana resulterade i mycket uppskattade antologier utgivna av Studentlitteratur. *Om unga kvinnor* redigerades av Hillevi Ganetz och Karin Lövgren och *Om unga män* av Göran Bolin och Karin Lövgren. Samma år arrangerades ett internationellt symposium kring temat "Identity – critique: Perspectives on a problematized concept" och ett symposium kallat "Ungdomar och sexualitet" som belyste ungdomars sexualitet ur olika perspektiv.

I mars 1994 anordnades tvådagarsymposiet "We're Only In It For The Money" i samarbete med Kungliga Musikaliska Akademien och IASPM-Norden (International Association for Popular Music Research). Ungdomskultur, pengar och makt i populärkulturen diskuterades. Inbjudna föreläsare var rocksociologen Simon Frith, Skottland, den norska medieforskaren Kate Augusted och Robert Burnett, medieforskare från Karlstad, musikvetare Hroar Klempe, Bergen och medieforskare Roger Wallis, Stockholm. Dessutom deltog en rad aktiva musiker, företrädare för fonogrambranschen, musikjournalister, personer

inom olika grenar av mediebranschen och yrkesgrupper som arbetar med ungdomars musikverksamhet i den paneldebatt som avslutade symposiet. Föreläsningarna på symposiet publicerades hösten 1994 i Musikaliska Akademiens skriftserie *Musiken* år 2002.

USU arrangerade i maj 1994 ett internationellt tvådagars-symposium, "Cyberspaced – Ungdom och interaktiva medier, om virtuell verklighet, nya interaktiva medier, cyberpunk och ungdomskultur". Inbjudna föreläsare var bland andra cyberkulturredaktören R.U. Sirius, socialantropologen David Hakken och Barbara Andrews, forskare i ny teknologi, alla tre från USA. De papers som presenterades på symposiet ligger till grund för ett specialnummer av tidskriften *YOUNG – Nordic Journal of Youth Research*, som handlar om framtidens medier och virtuell verklighet.

Så följer ett symposium i samarbete med Fryshuset kallat "Sporten eller livet – sport, droger och huliganism". Syftet var att både forskare och praktiker skulle ge en bild av några av de problem som finns inom idrotten: huliganism, missbruk av anabola steroider, anorexi, vad elitidrotten skapar för värderingar. Föreläsningarna, tillsammans med en rad andra bidrag, publicerades 1996 i en antologi som producerades i samarbete med statliga myndigheter och olika studieförbund. Antologin redigerades av Ingrid Jacobsson och fick samma namn som symposiet.

Heldagssymposiet om "Äckel i ungdoms- och populärkulturen" berörde äcklets betydelse i olika ungdomskulturer, halvdagsseminariet "Ungdom och etermedier" diskuterade olika ungdomsredaktioners innehåll, målgrupp och målsättning, seminariet "Se och också synas" behandlade teman som utseende, mode och trender och "Etnicitet i ungdomskulturen" fokuserade hur de rasistiska och antirasistiska ungdomsrörelserna ser ut och hur samhället bemöter främlingsfientlighet.

I mars 1996 inbjöd USU tillsammans med SUF (Svenska ungdomskulturforskarens förening) till ett intressant och mångfacetterat tvådagarsseminarium: "Medialiserad ungdom". Ämnet som fokuserades var just ungdom och medier. Bland andra talade litteraturvetare Ulf Boëthius om flygböcker och flickböcker på trettioalet och Kaaren Klitgaard Povlsen, Centre for kvinde- og kønsforskning, Aarhus universitet om global-TV och ironiska åskådarpresentationer med utgångspunkt från Beverly Hills 90 210 i Danmark.

"Ungdomar och moral" var rubriken på ett seminarium följande höst. Frågor om svenska ungdomars livsåskådning i ett internationellt perspektiv diskuterades liksom ungas letande efter en trovärdig moral. Föreläste gjorde teolog Thorleif Petterson, religionshistoriker Kenneth Ritzén, etnolog Berit Wigerfelt och religionssociolog Andreas Häger.

"Tjejers fritidsvanor", förebilder och sociala behov var nästa seminarium som anordnades av USU. Seminariet, som skedde i samarbete med Fryshuset och ABF i Stockholm, rörde tjejers fritidsbehov inom den nuvarande fritidsverksamheten samt avsaknaden av kvinnliga ledare och kvinnliga förebilder inom vissa fritidsverksamhetsområden. Detta utifrån såväl breda samhälls- och kulturperspektiv som psykologiska perspektiv.

Under våren 1998 samarbetar USU med Fryshuset, ABF Stockholm, LAVA/Kulturhuset och Stockholm kulturhuvudstad '98. Inom ramen för projektet "Unga uttryck" ordnar USU öppna föreläsningar under temana kropp och kamp. De välbesökta kropps föreläsningarna hölls av socialantropolog Rebecca Popenoe som ställde frågan om vår västerländska kroppsfixering är unik, idrottsforskare Birgitta Fagrell som talade om den presterande och könsmärkta kroppen, medieforskare Anja Hirdman som talade om hur kroppen framställs i olika medier och kultursociolog Anne-Marie Palm som talade om matmissbruk och självsvält. Under rubriken "Unga uttryck: kamp" håller sociolog Stina Jeffner en föreläsning om ungdomars syn på kön

och sexualitet, pedagog Johan Arnegård talar om äventyrs-sportares individuella kamp, etnolog Veronica Abnersson diskuterar veganism och sociolog Per Herngren föreläser om motståndsrörelser.

USU har även medverkat i andra utåtriktade sammankomster, utbildningsdagar och symposier kring ungdomsfrågor bland annat på och för Kungliga Musikaliska Akademien, Kulturveterlinjen, Konstfack, Musikhögskolan, Lärarhögskolan, Dramatiska institutet, Riksteatern, Stadsbiblioteket, Polishögskolan, LO, TCO, Fryshuset, en rad skolor och institutioner i vår region, samt på en lång rad andra håll.

Problem och möjligheter

Av ovanstående framgår att USU:s verksamhet varit omfattande och framgångsrik, särskilt vad det gäller den utåtriktade verksamheten som samlat många intresserade. Detta innebär dock inte att det inte finns delar av verksamheten som är värda att diskutera och reflektera över.

Redan från forskningsprogrammets första år, 1988, betonades att USU:s funktion var att knyta kontakter mellan forskare i olika ämnen. Men efterhand har den mer utåtriktade informationsfunktionen kommit att dominera i allt högre grad. Ofta låter sig de två väl förenas, men dock inte alltid. Om man förlägger teoriorienterade diskussioner i seminarierum på en universitetsinstitution kommer delvis andra människor än om man går ut med mer populariserande ämnen på Kulturhuset eller Fryshuset. Bägge funktionerna är värdefulla, men det gäller att finna en bra balans mellan dem, en balans som inte alltid är så lätt att uppnå.

Under en period hade de aktiva ungdomskulturforskarna hunnit få rätt bra kännedom om varandra, och då var det naturligt att främst satsa på att söka nå ut med de samlade kunskaperna och

därför har också USU under den senare perioden av sin verksamhet satsat på den utåtriktade informationen. Nu är dock situationen delvis annorlunda: nya generationer har börjat söka sig in i fältet och behovet att knyta dem samman ökar återigen. Det behövs en aktivt uppsökande verksamhet för att kartlägga dessa nya forskares behov och intressen. Det behövs också en plats där numera mer etablerade forskares erfarenheter kan förmedlas till de yngre och där yngre forskares forskningsresultat kan diskuteras i förhållande till det som redan gjorts på området. USU kunde ha utfört en sådan kartläggning och utgjort en sådan plats om dess verksamhet hade haft möjlighet att få fortsätta. Nu avslutas dock USU:s verksamhet i och med år 1998 och den omorganisering av medel avsedda att stödja ungdomsforskning som HSFR initierat, men behovet kvarstår.

Men åter till problemet med avvägningen mellan att betona forskningsinformation till "praktiker" eller nätverksbygge bland forskarna själva. En slutsats som är möjlig att dra efter USU:s elva-åriga verksamhet är att en växling behövs mellan insatser för att introducera aktuell forskning mer brett, eller att initiera problematiserande fördjupningar kring den. Detta oavsett om det sker i form av seminarier eller bokutgivning: i bägge fallen kan man satsa antingen på pedagogiska översikter eller på mer avancerad teoriutveckling.

USU har också publicerat en rad antologier har genom åren, vilket vi är mycket stolta över. Under en period var det dock möjligt att skönja en viss matthet från läsarnas sida inför denna flodvåg av publikationer, särskilt som den var uppblandad med ett flertal antologier från ungdomskulturforskningsfältet i stort. Då insåg USU vikten av att vara mycket noggrann vid publicering, både med tematik, innehåll och formell utformning, så att endast verkligt högklassiga produkter släpptes ut. Publikationerna inriktades dessutom noga på relevanta målgrupper. Uppenbarligen behövdes även på detta område en diversifiering mellan breda pedagogiska introduktioner och

tyngre spjutspetspublikationer som mer vänds ut till forskarvärlden själv, även internationellt.

Men det är inte bara USU:s interna verksamhet som är värd att reflektera över. Också de externa relationerna och då särskilt USU:s relation till Stockholms universitet är värd att diskutera. Denna relation har varit problematisk: trots namnet, Ungdomskultur vid Stockholms Universitet, har universitetet så gott som aldrig givit något som helst stöd och erkännande åt USU:s verksamheter och existens. Forskargruppen runt USU har ständigt på nytt försökt få till stånd kurser och andra verksamheter, men utan att vinna gehör vid fakulteten. Detta beror delvis på den strukturella tröghet som präglar de stora universiteten, men delvis också på svårigheterna att vinna riktig förankring inne på den egna institutionen, alltså JMK. Alltför ofta har man där uppfattat ungdomskulturverksamheterna som en i och för sig trevlig men i grunden perifer specialsyssla utanför institutionens huvudfåra, och alltså prioriterat ner dem, trots det imponerande gensvar vi mött på andra håll i landet och världen. USU har givit JMK och Stockholms universitet en erkänd internationell frontposition på detta fält, men knappast fått något i gengäld. Detta belyser de enorma svårigheterna att i kristider etablera nya, tvärvetenskapliga forskningsfält i traditionstyngda universitetsmiljöer. Till saken hör att på den nya högskolan i Södertörn har man däremot låtit USU-anknutna forskare utveckla kurser etc. Hur denna forskarmiljö kommer att utvecklas i framtiden återstår att se. Det finns många band som gör placeringen vid JMK och Stockholms universitet naturlig, men det kan givetvis tänkas att nya förutsättningar framtvingar en förflyttning av tyngdpunkten någon annanstans.

Publikationer

USU har producerat elva större publikationer i form av antologier och de allra flesta är förlagsutgivna. Publikationerna är resultatet av USU:s aktiva seminarie- och forskningsverksamhet.

Artiklarna i de antologier som har publicerats har tillkommit antingen i USU:s arbetsgrupper eller producerats av utomstående inbjudna föreläsare till de symposier och seminarier som anordnats. Genom USU:s två engelskspråkiga antologier finns även USU och svensk ungdomskulturforskning presenterat för en internationell forskningspublik.

- Bolin, Göran & Karin Lövgren (red.) (1995): *Om unga män*, Lund: Studentlitteratur.
- Bolin, Göran (red.) (1990): *Vad kan ungdomsforskare vara bra på? Vem är ungdomsforskare bra för?*, Stockholm: JMK.
- Dahlén, Peter & Margareta Rönnerberg (red) (1990): *Spelrum. Om lek, stil och flyt i ungdomskulturen*, Uppsala: Filmförlaget.
- Fornäs, Johan & Göran Bolin (red) (1992): *Moves in Modernity*, Stockholm: Almqvist och Wiksell International.
- Fornäs, Johan & Michael Forsman (red) (1989): *Rum och rörelser. Om ungas inre och yttre livsrum*, Stockholm: Bygghörsningsrådet.
- Fornäs, Johan, Hillevi Ganetz & Tove Holmqvist (red) (1989): *Tecken i tiden. Sju texter om ungdomskultur*, Stockholm / Lund: Symposium.
- Ganetz, Hillevi & Karin Lövgren (red.) (1991): *Om unga kvinnor*, Lund: Studentlitteratur.
- Jacobsson, Ingrid (red.) (1996): *Sporten eller livet*, Stockholm: Heatwave förlag.
- Palmgren, Cecilia, Karin Lövgren & Göran Bolin (red) (1992): *Ethnicity in Youth Culture*, Stockholm: JMK.
- Wulff, Helena (red) (1989): *Ungdom och medier: klass, kommersialism och kreativitet*, Stockholm: Centrum för masskommunikationsforskning.
- Öhlund, Thomas & Göran Bolin (red) (1994): *Ungdomsforskning – kritik, reflektioner och framtida möjligheter*, Stockholm: USU.

Sveriges ungdoms- kulturforskares nätverk

FUS 1987-1994 och SUF 1994-1998

Johan Fornäs, Michael Forsman & Adrienne Sörbom

Sedan 1987 har det tack vare Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet HSFR:s satsningar på kulturforskning funnits ett fungerande nätverk för svenska ungdomskulturforskare, med bas vid Stockholms universitet. Fram till 1994 organiserades det inom ett större HSFR-finansierat forskningsprogram, därefter som en förening med hjälp av ett mindre områdesstöd från HSFR. Detta nationella nät har fungerat som ett viktigt komplement till de lokalt och regionalt arbetande centra för ungdomsforskning. När hela denna struktur nu 1998 är på väg att omvandlas är det på sin plats att summera vad som åstadkommit för att av dessa erfarenheter kunna dra produktiva slutsatser inför framtiden.

Forskningsprogrammet Ungdomskultur i Sverige (FUS) startades av Johan Fornäs 1987, inspirerat av tidigare egna erfarenheter av tvärvetenskaplig kulturforskning om musik, ungdom och medie-

r. Det förlades vid Stockholms universitets Centrum för masskommunikationsforskning, som blev en del av den nybildade Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMK). FUS finansierades av HSFR:s program för jämförande kulturforskning, med planeringsbidrag 1988 och fullt anslag åren 1989-1994. FUS leddes av en paraplygrupp där Fornäs arbetade tillsammans med litteraturvetaren Ulf Boëthius och (delar av tiden) medieforskarna Michael Forsman och Hillevi Ganetz i Stockholm, Bo Reimer från Göteborg, uppsalaetnologen Johan Wennhall och där göteborgssociologen Sabina Cwejman (numera Holstein-Beck) ingick.

Forskningsprogrammet orienterades mot grundforskning, och syftade, till skillnad från den då dominerande forskningen om ungdom, inte direkt eller i första hand till att ge service åt de myndigheter som arbetar med ungdomsfrågor. Skälet till detta var tanken att ungdomskulturella processer måste studeras och diskuteras på viss distans från politikens och ungdomsarbetets omedelbara behov och intressen för att kunskapsutvecklingen ska få fullt djup. Syftet var att på flera olika sätt stimulera utforskandet av centrala aspekter av aktuell ungdomskultur i Sverige utifrån programmets fyra teman: modernisering, kön, stil och sfärer. Grundfrågan var hur aktuella moderniseringsprocesser kommer till uttryck i relationerna mellan könen, mellan olika symboliska uttrycksmedel och medier samt mellan olika livssfärer och maktfält.

Paraplygruppen hade två huvudsakliga uppgifter. För det första skulle den genom komparation mellan projekt och teoritraditioner bidra till gränsöverskridande teoriutveckling på ungdomskulturområdet, genom forskningsöversikter, begreppsutredningar, kritisk reflektion och konstruktion av nya och bättre modeller inom de fyra temanas områden. För det andra skulle gruppen initiera och stödja kommunikation mellan olika forskare och projekt inom programmets nationella nätverk, för att där skapa produktiva kontakter mellan de medverkande forskarna. I detta deltog forskare från olika universitetsorter och discipliner,

som trots varierande ämnestillhörigheter, förenades av sitt särskilda intresse för kulturella aspekter av ungdomars vardag och identitetsformationer. FUS-programmet koncipierades som ett slags metaprogram där teoriarbetet siktade mot generella och övergripande modeller och där samarbetsformerna bildade formella ramar som skulle möjliggöra självständiga initiativ "nedifrån" nätverket. Dessa två sidor kom också att kreativt befrukta varandra, i samspel med den (empiriska) forskning som de enskilda forskarna bedrev inom ramen för avhandlingsprojekt och andra studier.

För dessa syften publicerades en årlig serie av sammanlagt sex FUS-rapporter (som utgavs av bokförlaget Symposion) och en intern informationsbulletin kallad BUS (Bulletin för Ungdomskultur i Sverige), vilken utkom med ett trettiotal nummer. Basen i internbulletinen bestod av bidrag från paraplygruppen och nätverkets medlemmar som till exempel gav tips om ny litteratur och nationella och internationella konferenser.

Varje höst arrangerades inom FUS ett cirka tre dagar långt storseminarium. Dessa seminarier, som genomfördes i internatsform, var öppna för hela nätverket och samlade drygt 30 deltagare varje gång. Varje storseminarium hade en särskilt inbjuden internationell gäst och inriktades på ett av programmets fyra teman, och fungerade därigenom som förberedelse för den rapport som publicerades året efter.

De cirka 70 nätverksmedlemmarna var forskare och forskarstuderande från en rad discipliner inom humanistisk och samhällsvetenskaplig fakultet. De arbetade med individuella eller kollektiva projekt inom området och grupperade sig i olika intresseområden. Som exempel kan nämnas Trettiotalet, Könsidentitet, Etnicitet, Rock & adolescens, Estetik & medieanvändning, Musikvideo samt Land & stad. Intressegrupperna hade olika typer av aktiviteter: vissa redigerade antologier, andra arrangerade gemensamma seminarier kring egna projekt, avhandlingsarbeten eller andra relevanta ungdomskulturfrågor. Från

intressegrupperna kring Trettioalet respektive Musikvideo växte två tvärvetenskapliga och rådsfinansierade forskningsprojekt fram. Under FUS-epoken framlades också ett stort antal avhandlingar vilka på olika sätt var relaterade till FUS-programmets teman och teoretiska utvecklingsarbete.

Utåtriktade samarbeten fanns av flera slag, såväl med de regionala centra för ungdomsforskning – främst då Ungdomskultur vid Stockholms universitet (USU) – som med andra projekt och forskarmiljöer på skilda håll. Könsidentitetsgruppen utgav exempelvis böcker och arrangerade seminarier i samarbete med USU, medan ett samarbete mellan FUS' etnicitetsgrupp och det likaså HSFR-stödda jämförande kulturforskningsprojektet "Blandsverige" 1990 - 1991 ledde till ett par särskilda seminarier kring ungdom och etnicitet. Kontakter upprätthölls även med det nordiska nätverket för könssocialisationsforskning, det av NOS-S finansierade nordiska projektet "Unga kvinnors vardagsliv och kultur i Norden" samt de nordiska ungdomsforskarkonferenserna (NYRIS).

En summerande och utvärderande slutrapport om FUS' verksamhet utkom vid JMK hösten 1994, där bland annat en adress- och publikationsförteckning över nätverkets cirka 70 forskare gav en god överblick över fältet. Några texter publicerades även på engelska av förlaget Sage i London; dels i antologin Fornäs & Bolin: *Youth Culture in Late Modernity* (1995), dels i Fornäs: *Cultural Theory and Late Modernity* (1995).

De kontakter som knutits genom FUS fördes delvis vidare inom Sveriges ungdomskulturforskarens förening (SUF), som i samarbete med några av landets sex centra för ungdomsforskning arrangerat årliga seminarier, utgivit internbulletinen SUFFix samt strävat efter att upprätthålla ömsesidig kommunikation genom bland annat utbyten av kursplaner och annan information via Internet.

SUF bildades som ideell förening 1994. Förutom de anspråkslösa medlemsavgifterna har SUF fram till 1998 kunnat utnyttja ett sär-

skilt årligt så kallat områdesstöd från HSFR. Stödet har täckt kostnaderna för bulletinen och de årliga seminarierna, främst medlemmarnas resor och inkvartering.

SUF-nätverket har inkluderat 58 forskare, varav många tidigare medlemmar i FUS. Men en nyrekrytering till fältet har också skett genom SUF:s försorg. De årliga seminarierna har strukturerats kring ett visst tema och samlat i snitt cirka 25 deltagare. Det praktiska ansvaret för seminarierna har enligt en staffettmodell delegerats till de regionala centrumbildningarna. Finansieringen av resor och annat har dock skett med hjälp HSFR-medlen. Ett specifikt syfte med dessa årliga sammankomster har varit att ge unga doktorander en möjlighet att möta etablerade forskare och för dem presentera sina pågående avhandlingsarbeten.

Internbulletinen SUFfix kan ses som en förlängning av FUS' internbulletin, och har rymt liknande material, men haft en lägre utgivningstakt och utkommit med 2-3 nummer per år.

Erfarenheter och resultat

Det är svårt att rättvisande summera resultatet av ett så brett och mångfacetterat nätverksprojekt som FUS. Bara att ställa samman en litteraturlista leder till stora gränsdragningsproblem. De sex FUS-rapporterna samt slutrapporten måste givetvis inkluderas i en sådan, liksom den engelska antologin och Fornäs' engelska kulturteoribok. De två större projekt (om trettioalet och om musikvideo) som uppstod ur intressegruppernas arbete har också utmynnat i ett antal rapporter och artiklar. Men ytterligare ett sextiotal fristående projekt (avhandlingsarbeten ej inräknade) inspirerades i någon mån av FUS-programmet i innehåll, teori, metod och empiri. Under projektets gång disputerade dessutom 14 nätverksmedlemmar och de flesta av det ytterligare trettiotal doktorander som medverkade har sedan dess också utexaminerats. På åtminstone vissa sätt har FUS bidragit till att dessa avhandlingar ser ut som de gör. Detta gäller även för de

övriga närmare 800 publikationer som samtliga FUS-are utgivit under programmets existens och de otaliga nya texter som publicerats eller planeras sedan dess.

Det förefaller således redan då det gäller antalet publikationer med någon anknytning till FUS svårt att på ett rättvisande sätt beskriva FUS-programmets kvantitativa eller kvalitativa effekter. Läger man därtill allt som nya SUF-medlemmar åstadkommit blir det än mer komplicerat. Klart är att de positiva effekterna varit över förväntan och att FUS bidragit till att placera ungdomskulturforskningen på dagordningen både inom det akademiska fältet och inom den svenska offentligheten i stort. Även internationellt har det teoretiska utvecklingsarbetet och utmejslandet av en framgångsrik nätverksmodell väckt uppmärksamhet och verkat inspirerande i utvecklandet av forskarnätverk, detta också inom andra forskningsområden.

Dynamiken inom FUS och SUF har möjliggjorts av en rad kombinerade faktorer: (1) en spirande men atomiserad samling nyfikna yngre forskare som samlades inom nätverkets kommunikativa ramar; (2) några engagerade och pådrivande forskares insatser som initierande problemformulerare och som spindlar i nätet; (3) ett aktivt stöd från finansierande forskningsråd. Det fanns ett uppdämt behov och intresse bland duktiga forskare, utspridda på sina åtskilda institutioner. Inom FUS fanns rum för dessa och FUS-programmets teman formulerade frågor som förmådde engagera och utveckla forskningen.

Ytterligare en viktig förutsättning för programmets framgång har varit ett gynnsamt samhälleligt läge. Det har funnits ett gott stöd från forskningsråd och andra institutioner och ett intresse för fältet hos medier, politiker med flera. FUS/SUF har därför avsatt spår inte bara inom forskningen, utan även bland politiker, mediefolk, lärare, socialarbetare och andra praktiker vid olika ungdomsinriktade institutioner. Här finns nu en pool av kunniga människor att vända sig till och ekon i politik och vardagspraktik

av omdiskuterade forskningsteman avslöjar att forskarnas studier inte passerar obemärkta. Visserligen blir man ständigt påmind om hur stora glappen kan vara mellan de nyfikna seminarierummen och den institutionella praktikens koder, men till skillnad från många andra forskningsområden är detta ett som har omvärldens ögon på sig, och som därför kan betyda mycket. Det innebär också ett stort ansvar. FUS har, med en term från medieforskningen, fungerat "agendasetting". Att programmet utformats som ett dynamiskt nätverk har givit de inblandade forskarna impulser att söka sig ut till andra forskare och forskningsområden. Det har också skapat ett växande internationellt intresse för svensk ungdomskulturforskning, vars långsiktiga konsekvenser ännu knappt kan anas.

Den flexibla nätverksstrukturen, delvis inspirerad av erfarenheter från en rad olika alternativa rörelser samt Nordiska sommaruniversitetet, NSU, gynnade framväxten av nya allianser. Den skapade ett sammanbindande och teoriutvecklande komplement till de enskilda forskarnas empiriskt orienterade projekt och till de regionala centrumens mer utåtriktade seminarie- och publiceringsformer. Samtidigt var forskningsområdet i starten relativt ungt, stort och splittrat. Där fanns övervägande yngre och oetablerade forskare och de projekt som tidigare tycktes dominera var orienterade mot uppdrags- och/eller tillämpade studier. Förutom kontaktskapandet strävade FUS därför primärt efter att stimulera sammanknyttande och grundforskningsorienterad teoriutveckling.

Programmet var komparativt längs flera dimensioner och hade starka tvärvetenskapliga inslag på flera olika nivåer.

- För det första organiserades verksamheter som förde samman forskare från skilda orter och discipliner i diskussioner och konkreta samarbeten.
- För det andra fördes teoritraditioner och forskningsfält samman i ömsesidiga dialoger som delvis ledde till att nya synteser utvecklades. Med utgångspunkt i bland annat kultur-

sociologi, medieteorier, populärkulturforskning, stilteori, semiotik, hermeneutik, psykoanalys samt teorier om ålder och generation, kön och sexualitet, etnicitet och klass arbetade programmet samman teorier om sociala, psykologiska och estetiska aspekter av ungdomskultur samt om modernisering, socialisation, stilar, symboler och hierarkier.

- För det tredje genomfördes i de empiriska fälten jämförelser längs flera linjer: tid (historia-nutid), rum (Sverige-andra länder, land-stad, lokala och regionala drag), kön (manligt-kvinnligt), uttrycksmedel (musik, TV, video, läsning), stilar, delkulturer samt sfärer (högt-lågt, familj-kamratgrupp-skolarbete-fritidsorganisationer-medier).
- För det fjärde kombinerades odogmatiskt olika metoder för att på bred front belysa komplexa frågor, och medvetet reflektera över metodens och teoriens inbördes relationer.

I programmets startfas 1987-88 utarbetades forskningsprogrammets grundvalsdokument med dess teman och frågor. Hösten 1988 genomfördes en turné runt några universitetsorter för att diskutera med forskare vilka behov och kompetenser som fanns. Vid dessa problem- och re-sursinventerande forskarträffar mötte såväl FUS-programmets teman kring ungdomskultur och modernitet som den skisserade projektmodellen stor entusiasm: dels fanns ett starkt intresse för programformuleringarna, dels en stor nyfikenhet på vad andra forskare höll på med och ett behov av samarbete utanför de egna institutionerna. Naturligtvis kunde man även skönja inslag av misstänksamhet och fördomar gentemot varandras ämnen och traditioner. De var i början inte helt lätt att upprätta förtroende, respekt och ett gemensamt språk för ömsesidig kommunikation. Samma öppningar och problem blev sen tydliga vid det första gemensamma storseminariet som arrangerades senare på hösten 1988. För att komma bortom dessa problem fanns varken föreläsare eller något fast program. I stället deltog alla deltagare i roterande smågruppsdiskussioner som arbetade fram idéer och förslag till intressegrupper och projekt

utifrån programplattformen. Utifrån detta första storseminarium uppstod en regelbunden rutin med årliga storseminarier på vilka forskare i nätverket presenterade aktuella projekt, och diskussioner fördes både runt vart och ett av programmets teman och kring diverse nya samarbetsplaner inom bland annat intressegrupperna.

Övergången till SUF 1994 innebar en nödvändig bantning av ambitionsnivån. SUF organiseras som en förening med en liten styrelse där särskilt sekreteraren Michael Forsman har lagt ner mycket löpande arbete på att sköta bulletinen SUFFix och de årliga seminariernas planering. Det sistnämnda alltid i nära samarbete med det regionala centrum för ungdomsforskning där seminariet skulle äga rum.

Att på detta vis kunna upprätthålla universitetsövergripande kontakter och vidareföra gemensamma diskussionsteman har varit mycket värdefullt. En viss successiv avmattning har dock kunnat skönjas efter FUS-tidens intensiva dynamik. Detta som ett resultat dels av resursnedskärningen och dels en viss grad av mättnad eller rentav utmattning. Veteranerna har minskat sitt engagemang i brist på tid och ork samt i flera fall för att de förskjutit sitt huvudsakliga forskningsintresse åt något annorlunda frågor. När kontakterna väl etablerats har avhandlingsskrivande och andra forskningsprojekt ofta lagt hinder i vägen för att lägga ner ytterligare ideellt arbete på att utveckla nya kollektiva aktiviteter och initiativ. Viss nyrekrytering har skett, men det har inte varit helt lätt att överföra initiativet till yngre forskare och doktorander. Det har blivit uppenbart att sådana här nätverk är i stort behov av engagerade och driftiga personer som fungerar som sammanbindande spindlar. Nya forskarassistenttjänster kan förhoppningsvis återskapa sådana pådrivande motorer. Det behövs också nya satsningar på att öka vitaliteten genom att aktivt söka upp och engagera nyare forskare på fältet som kan förväntas ha otillfredsställda behov av stöd och kontakter i ett sådant nationellt nätverk.

Spindlarna

En nödvändig förutsättning för FUS var en väl fungerande och pådrivande ledningsgrupp med god förankring i nätverket och i forskarvärlden. Utifrån en löpande inventering av tidigare och pågående forskning av intresse samt genom kommunikation på seminarier och i internbulletinen genomförde "paraplygruppen" ett grundligt teoretiskt utvecklingsarbete. I detta sökte man, i samspel med de konkreta projekt som samtidigt försiggått i nätverket, förmedla mellan olika traditioner. Gruppen träffades regelbundet, planerade storseminarierna och publicerade bulletiner, broschyrer, verksamhetsberättelser och rapporter.

Inför varje årligt ansökningstillfälle genomförde paraplygruppen enkäter, utvärderingar och omformuleringar av målen. En viss uppdatering av programmet genomfördes dessutom 1992, i samband med framställandet av en ny presentationsbroschyr. En hel del externa kontakter förekom också, på alla nivåer, utmynnande i utgivandet av två engelska volymer på förlaget Sage.

Var och en av de svenska FUS-rapporterna centrerades kring det tema som avhandlats på föregående seminarium. På seminarierna anlätades några externa skribenter i eller utanför nätverket. Dessa beställda bidrag diskuterades sedan grundligt och redigerades av paraplygruppen tillsammans med författarna. Resultatet blev sex allt digrare volymer. Den första behandlade metodfrågor, de fyra nästa olika teorifrågor utifrån programmets teman, och den sista hade ett blandat empiriskt-metodiskt-teoretiskt innehåll som speglade vad nätverkets medlemmar sysslade med.

Rapporternas texter utvecklade de teoretiska modellerna och överblickade svensk och utländsk forskning med relevans för respektive tema. Detta jämförande teoriarbete var väsentligt för sammanhållningen av programmet, och hade minst lika stor be-

tydelse för upprätthållandet av nätverkets identitet som den direkta kommunikationen mellan dess enskilda forskare.

Genom FUS-rapporterna manifesterade sig programmet tydligt och regelbundet utåt. Dessutom försågs nätverksmedlemmarna hela tiden med nya arbetsmaterial att diskutera vidare ifrån. Varje enskild rapport fick därigenom en något provisorisk karaktär, som "work in progress". Detta ledde emellertid till en kreativ och öppen kunskapsprocess. SUF har hittills inte haft resurser att producera sådana publikationer, vilket bidragit till att något försvaga nätverkets identitet under senare år.

Utöver FUS-rapporterna har alla forskare inom programmet var för sig och i olika konstellationer publicerat sina egna artiklar, rapporter och böcker om metodfrågor, de fyra temana och andra närliggande frågor. FUS-rapporterna ska därför egentligen läsas i sammanhang med såväl dessa publikationer från intressegrupperna som alla andra publikationer av nätverkets medlemmar. Dessa andra publikationsformer är en anledning till att vissa frågor kan tyckas underrepresenterade i själva FUS-rapporterna. Så har exempelvis könsaspekter på unga kvinnor och män, etnicitet, sociala rörelser, identiteter, stilar och metodisk självreflektion behandlats i separata antologier utgivna av FUS-forskare i anslutning till landets olika centra för ungdomsforskning.

FUS-programmets interna Bulletin för Ungdomskultur i Sverige (BUS) utkom 4-6 gånger per år och distribuerades gratis till nätverkets medlemmar, med paraplygruppens assistent Michael Forsman som redaktör. Där presenterades både FUS-verksamheterna och ny litteratur, konferenser och dylikt inom området. SUFfix fyller en motsvarande funktion inom SUF och distribueras numera även digitalt över nätet.

Nätet

En absolut förutsättning för FUS-programmets genomförande var intresset och kompetenserna inom nätverket. Antalet forskare i FUS växte under de fem åren från cirka 40 till cirka 70. Många fler hade kunnat vara med, men att växa i omfattning ansågs inte vara ett självändamål; i stället tedde det sig viktigare att stärka de redan upparbetade kontaktytorna och därför stängdes i praktiken nätverket för nyrekrytering 1992.

Svensk ungdomskulturforskning (som delfält av såväl ungdoms- som kulturforskning) framstod en tid som närmast synonym med FUS. Detta var emellertid inte helt korrekt. FUS-nätverket var inte öppet för vem som helst att gå med i, utan paraplygruppen kontaktade de forskare den ansåg ligga inom programmets teoretiska profil. De avgörande kriterierna var dels att man ägnade sig åt ungdomskulturforskning på minst doktorandnivå, dels att man aktivt orienterat sig mot inte bara kulturperspektiv på ungdomsfenomen utan även mot åtminstone de flesta av de fyra temana, och då särskilt modernitet. Det fanns därför forskare och projekt som sysslade med ungdomskultur utan att delta i FUS.

Nätverket blev således omfattande men var ändå relativt slutet, vilket var helt avsiktligt. Syftet var inte att bygga upp en allmän intresseförening för alla ungdomskulturforskare, utan att genomföra ett tematiskt profilerat projekt. Det behövdes en viss snävhet och profilering. Detta inte enbart för att upprätthålla kvaliteten utan även för att hindra en alltför stor ansvällning samt svårhanterliga inre konflikter mellan alltför divergerande grundperspektiv och intressen. Den spännvidd programmet faktiskt innehöll erfors som fullt tillräcklig för att ge det en framåtriktad dynamik.

Än mindre kan SUF sägas organisera alla landets ungdomskulturforskare. Visserligen kan alla som är verksamma med forskning om ungdomar, eller på andra motsvarande sätt intresserar sig för ungdomsfrågor, ansluta sig, men eftersom

föreningens aktivitetsutbud är relativt begränsat och bygger på ideella insatser, har ingen särskilt aktiv rekrytering bedrivits. Sålunda täcker föreningen inte in samtliga aktuella forskare på fältet.

Könsfördelningen i FUS var cirka två tredjedelar män och en tredjedel kvinnor. De flesta kom från Stockholm (32%) och Göteborg (21%), följt av Lund (16%) och Uppsala (12%). Fördelningen mellan samhällsvetenskaplig och humanistisk fakultet var i stort sett jämn. De ämnesområden som var mest representerade var sociologi (21%), "medier" (19%) och etnologi (13%). Cirka 40 procent innehade doktors- eller licenciatsexamen (andelen var ungefär konstant beroende på att nätverket tillfördes nya doktorander i ungefär samma takt som dess gamla medlemmar examinerades).

I övergången till SUF försvann en del forskare ur nätverket, men i gengäld har nya personer successivt anslutit sig. Av de 58 forskare som är anslutna till SUF har 45 tidigare varit medlemmar i FUS. Könsfördelningen i SUF är jämnare än i FUS (57% män, 43% kvinnor). De flesta kommer från Stockholm (26%) och Göteborg (22%). Sedan följer Uppsala (16%), Lund (14%) och Linköping (7%). I och med expansionen av lokala högskolor är en icke oansenlig del av forskarna verksamma på "övriga orter" (15%). Fördelningen mellan samhällsvetenskaplig och humanistisk fakultet är, i likhet med inom FUS, i stort sett jämn. Spridningen över olika ämnesområden har dock ändrats något. De ämnesområden som är mest representerade i SUF är sociologi (21%), "medier" (16%) och litteratur (11%). Andelen disputerade är avsevärt högre i SUF (65%) än den var i FUS.

I likhet med situationen inom FUS bedrivs även inom SUF olika individuella eller kollektiva projekt som bildar en bas i nätverket. Det är i många fall fråga om empirisk, tvärvetenskaplig grundforskning om ungdomskultur i Sverige, som bedrivs/bedrivs i linje med föreningens intresseområden.

Särskilt under FUS-tiden byttes specialkompetenser ibland mellan projekten, delvis via paraply- och intressegruppernas förmedling. Projekten var dock autonoma och byggde på varje medverkande forskares engagemang och initiativ. Mellan hösten 1989 och våren 1994 pågick ett sextiototal projekt, förutom ytterligare drygt fyrtio avhandlingsprojekt. Nätverket har på mer eller mindre synliga sätt influerat dem alla. Samhällsvetare har upptäckt kulturella texter att närstudera och blivit nyfikna på subjektsteori; litteratur- och musikvetare har börjat samarbeta inbördes och prövat sociala perspektiv på sina material, och olika forskares historiska periodiseringar har jämförts med varandra.

Vissa perspektiv, infallsvinklar och teorier har diskuterats intensivt och förankrats brett inom nätverket. Diskussionerna och skrivandet runt de fyra temana har gjort att allt fler forskare orienterat sig i teorier kring sådant som modernitet och historisk utveckling; kön, identitet, etnicitet, socialisation och psykoanalys; stil, genre, subkulturer, diskurser, medier och reception; sfärer, institutioner, offentligheter, sociala rörelser, fält, habitus, kulturellt kapital och tolkningsgemenskaper. Nätverket fungerade som helhet som ett instrument för att hitta nya typer av empiriska och teoretiska källor genom tvärvetenskaplig inspiration.

Denna pågående kunskapsprocess kom tydligt till uttryck vid seminarierna vars diskussioner fick allt högre kvalitet när deltagarna blev allt mer samkörda och kompetenta. Också SUF har arrangerat årliga seminarier. De teman som hittills tagits upp har varit: "Det främmande" (Göteborg, maj 1995); "Medialiserad ungdom" (Stockholm, mars 1996); "Ungdom i urbana miljöer" (Lund, maj 1997).

Forskningsläget

Ungdomskulturforskningen är rotad i en lång kritisk tradition, närd av ideologi- och samhällskritiska teorier från berömda

centra i Frankfurt, Birmingham och Paris, i växelspel med feminism, marxism och etnicitetsteori. Å ena sidan hävdas rätten till grundforskning som inte omedelbart måste underställas snäva samhälleliga nyttointressen, utan kan ge sig tid att tränga in i djupet av aktuella tidsfenomen. Å andra sidan finns här en normdiskussion som försöker hålla flera olika dimensioner av makt och motstånd levande. Kritiken riktar sig åt flera håll: såväl mot institutioners maktutövning över ungdomars liv som mot problematiska ungdomskulturella företeelser, både mot de förtryckande aspekterna av systemen marknad och stat, och mot de dominansrelationer som utvecklas i människors livsvärld i förhållande till exempelvis ålder, kön, klass, etnicitet och geografi.

Den nya ungdomskulturforskningen uppstod ur försök att fördjupa förståelsen av nya kulturfenomen och bryta med den okritiska hållning mot statsinstitutionerna som man anade hos den tidigare dominerande ungdomsforskningen. Man kan idag se konturer av ett förnyat etiskt, socialt och politiskt engagemang bland forskarna, utifrån de senaste årens erfarenheter av fördjupade etniska konflikter, manlig backlash, självdestruktiva svar på samhällelig marginalisering och inte minst den oroande arbetslöshet och nyfattigdom bland unga som fördelningspolitiken skapat. Den kritiska impulsen har inte stannat upp, utan behöver ständigt förnyas utifrån de aktuella tidstendenser som ständigt uppenbarar nya lidanden och nya utopiska potentialer.

Ungdomskulturforskningen har då och då angripits för att vara okritisk. Det finns onekligen en fara att, i avskyn för fördummande moraliska paniker, bagatellisera ungdomskulturella uttryck. På så sätt undviks visserligen syndabocksmekanismerna, samtidigt finns risken att viktiga samhällsproblem osynliggörs. Bara för att man tar fasta på det motstånd mot samhälleliga dominansmekanismer som mycket ungdomskulturell aktivitet bjuder på, behöver man emellertid inte bortse från de maktmekanismer som finns också i ungdomskulturen. Här behövs en tredje väg som förmår att differentiera och se flera di-

mensioner samtidigt: en teoretiskt reflekterad, nyansrik och ambivalent hållning till senmoderna kulturfenomen med plats för både subjektiva och objektiva processer, både mikro och makro, både flyktigt betydelseskapande och sociala ramverk, både motstånd och makt.

Ungdom som avgränsande kategori har i vissa perioder spåtts en minskande roll, som följd av demografiska, ekonomiska eller sociala förskjutningar som skulle beröva ungdomen dess särskilda ställning och funktion i samhället. Men i krisens och den nya baby-boomens Sverige är det mycket som talar för att ungdomen lika gärna kan få ökande betydelse igen. Så mycket av bekymmer, fattigdom, nöd, våld och utifrånstyrning drabbar ungdomar som sådana att det knappast finns skäl att vänta sig att de skulle bli allt mer osynliga som aktörer på den sociokulturella arenan eller ointressanta som föremål för kritiska studier.

Forskningsområdets avgränsning är inte självklar. Det handlar inte om något nytt ämne, knappast ens ett enhetligt fält. Där finns få fasta institutioner. Istället finns många olika poler och band till ett flertal andra vetenskapliga och praktiskt verksamma fält. Ungdomskultur erbjuder forskare en tillfällig mötesplats runt gemensamma intressen, där traditioner och perspektiv kan konfronteras och prövas i nyfikna samtal. Alla ungdomskulturforskare är så att säga turister på fältet, några som intellektuella nomader, de flesta dock med en fast bostad inom sitt eget ämne. Som alla tvärvetenskapliga arenor har denna också något att ge och lära till de etablerade ämnena: nya insikter och utblickar, nya arbetsformer, en öppnare atmosfär och en insikt om att varje disciplin är en historisk och konventionell konstruktion vars gränser alltid kan ifrågasättas på nytt.

För att sådana här mellanvetenskapliga dialoger ska fungera krävs en god portion av ömsesidig respekt och ödmjukhet. Samtidigt måste var och en anstränga sig extra mycket för att förtydliga de bidrag som det egna perspektivet kan ge. De olika teorierna, modellerna och synvinklarna kan bara befrukta var-

andra om deras särart och egenvärde uppskattas. Det betyder att var och en också måste hävda vikten av den aspekt de betonar, men aldrig kan göra anspråk på att vara det enda relevanta perspektivet på kulturfenomenet ifråga. I stället för en reduktionistisk "ingenting-annat-än"-syn behövs en vetenskaps-syn som konstruktivistiskt uppfattar teoretiska modeller som förslag till förståelseperspektiv, som liksom sökarljus belyser särskilda aspekter av en oändligt mångfacetterad verklighet, och därigenom rekonstruerar världen som ordnad och begriplig.

Mötet mellan traditioner är ingen rent additiv parallellitet där modeller läggs vid sidan av varandra. I stället bör de ingå i en produktiv ömsesidig konfrontation, en tolkningarnas och förklaringsmodellernas konflikt som i gynnsamma fall kan ge upphov till nya teorier, ungefär på samma sätt som ungdomskulturella stilblandningar genom sina montage kan skapa nya betydelseformationer. När allt kommer omkring har inflytelserika teorier alltid uppstått ur ett sådant "bricolage" av tidigare traditioner.

Att FUS/SUF förenat ungdoms(kultur)forskning med (ungdoms)kulturforskning har erbjudit en särskild rörlighet och produktiv spänning. De som främst bryr sig om ungdomar som sådana har kunnat ställa svåra och nyttiga frågor till dem som främst intresserar sig för kulturfenomenen – och omvänt. Vilket av dessa led som är primärt har aldrig varit avgjort inom FUS. Forskarnas fortsatta riktningssval kommer att visa hur de två förhåller sig till varandra. Några kommer att fortsätta med att undersöka andra aspekter av ungdomars liv än just de kulturella, medan andra kommer att närma sig andra kulturfenomen än de som hör ungdomen till. Säkert kommer också forskningsmötet mellan de två sidorna att förbli spännande och kreativt, precis som mötet mellan ungdom och kultur är ett hett och intensivt område även i vardagsverkligheten.

Den bredare ungdomsforskningen har i dagens Sverige en stark pol i sin ungdomskulturella gren som till viss del växt fram i op-

position mot äldre samhällsvetenskapliga traditioner där kulturella aspekter försumrades. Att FUS/SUF ägnar sig åt kulturforskning ger knappast en fakultetsmässigt humanistisk eller estetisk slagsida, även om estetiska teorier på så sätt blivit mer accepterade där än i övrig ungdomsforskning. Inom ungdomskulturforskningen har exempelvis sociologer fortsatt en mycket stark position, tätt följda av (de i sig tvärvetenskapliga och inom bägge fakulteterna verkande) medieforskarna samt etnologerna. Några starka konflikter mellan dessa olika läger har knappast utvecklats – meningsmotsättningarna har skurit längs andra ledder.

Det är viktigt att bibehålla den öppna dynamik som finns på ungdomsforskningens område. Våra erfarenheter talar för en fortsatt kombination av många olikartade projekt, ett antal specialinriktade tjänster för forskare och doktorander vid olika institutioner, samt några övergripande dynamiska nätverk som bärs upp av forskarna själva, med stöd av forskningsråd och universitetsinstitutioner i samverkan. För att ge området större fasthet och högre status i den akademiska världen behöver lämpliga tjänster inrättas med denna inriktning inom ämnen med anknytning till övrig ungdoms- och/eller kulturforskning. Det behövs också fler enstaka kurser på olika akademiska nivåer, förutom en fortsatt strid ström av seminarier, antologier och nya djärva projekt. En sådan struktur skulle kunna garantera att ungdoms(kultur) förblev tematiserad i den akademiska världen.

FUS har avslutats och SUF står inför en omdaning. Säkert kommer nya liknande samarbetsprojekt att utvecklas, både på regional, nationell och internationell basis, med betoning på såväl ungdom som kultur. Några kommer mer att engagera sig i andra typer av kulturstudier (där ungdom blir sekundär), andra i annan ungdomsforskning (utan lika starka kulturinslag). Den nordiska tidskriften *Young: Nordic Journal of Youth Research* är ett naturligt forum för utåtriktad publicering på ungdomssidan, medan den generella kulturforskningen har en rad skilda kanaler till sitt förfogande.

Efter forskningsrådets medvetna satsning på svensk ungdomskulturforskning och de högkvalitativa resultat och starka insatser som USU, FUS och SUF stått för, vore det naturligt om det svenska universitets- och högskoleväsendet gav ungdomskulturforskningen dess rättmätiga plats inom den högre utbildningen. Genom att satsa på tjänster, särskilda kurser och kursmoment i olika utbildningar skulle en självklar grund skapas för rekryteringen till och utvecklandet av framtidens ungdomskulturforskning. Här finns upparbetade resurser som är väl värda att föra vidare.

Selektiv bibliografi

Böcker som skrivits primärt inom FUS

- Fornäs, Johan, Ulf Boëthius & Sabina Cwejman (1990): *Metodfrågor i ungdomskulturforskningen. FUS-rapport nr 1*, Stockholm / Stehag: Symposion.
- Fornäs, Johan & Ulf Boëthius (1990): *Ungdom och kulturell modernisering. FUS-rapport nr 2*, Stockholm / Stehag: Symposion.
- Fornäs, Johan, Ulf Boëthius & Sabina Cwejman (1991): *Kön och identitet i förändring. FUS-rapport nr 3*, Stockholm / Stehag: Symposion.
- Fornäs, Johan, Ulf Boëthius, Hillevi Ganetz & Bo Reimer (1992): *Unga stilar och uttrycksformer. FUS-rapport nr 4*, Stockholm / Stehag: Symposion.
- Fornäs, Johan, Ulf Boëthius & Bo Reimer (1993): *Ungdomar i skilda sfärer. FUS-rapport nr 5*, Stockholm / Stehag: Symposion.
- Fornäs, Johan, Ulf Boëthius, Michael Forsman, Hillevi Ganetz & Bo Reimer (1994): *Ungdomskultur i Sverige. FUS-rapport nr 6*, Stockholm / Stehag: Symposion.
- Fornäs, Johan, Ulf Boëthius, Michael Forsman & Bo Reimer (1994): *Forskningsprogrammet Ungdomskultur i Sverige: Slutrapport*, Stockholm: JMK (JMK skriftserie 1994:4).
- Fornäs, Johan & Göran Bolin (red) (1995): *Youth culture in late modernity*, London: Sage.
- Fornäs, Johan (1995): *Cultural theory and late modernity*, London: Sage.
- Ganetz, Hillevi & Karin Lövgren (red) (1991): *Om unga kvinnor. Identitet, kultur och livsvillkor*, Lund: Studentlitteratur.
- Bolin, Göran & Karin Lövgren (red) (1995): *Om unga män. Livsvillkor, identitet och kultur*, Lund: Studentlitteratur.

Avhandlingar skrivna av FUS- och SUF-medlemmar

- Berg, Magnus (1994): *Seldas andra bröllop. Berättelser om hur det är: turkiska andragenerationsinvandrare, identitet, etnicitet, modernitet, etnologi*, Göteborg: Etnologiska Föreningen i Västsverige. (Diss. etnologi.)
- Bjurström, Erling (1997): *Högt och lågt. Smak och stil i ungdomskulturen*, Umeå: Boréa. (Diss. medie- och kommunikationsvetenskap.)
- Bolin, Göran (1998): *Filmbytare. Videovåld, kulturell produktion och unga män*, Umeå: Boréa. (Diss. medie- och kommunikationsvetenskap.)
- Burnett, Robert (1990): *Concentration and diversity in the international phonogram industry*, Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation. (Diss. masskommunikation.)
- Economou, Kosta (1994): *Making music work: Culturing youth in an institutional setting*, Linköping: Linköping studies in arts and science. (Diss. tema Kommunikation.)

- Eriksson, Mats (1997): *Ungdomars berättande. En studie i struktur och interaktion*, Uppsala: Institutionen för nordiska språk. (Diss. nordiska språk.)
- Fuglesang, Minou (1994): *Veils and videos. Female youth culture on the Kenyan coast*, Stockholm: Studies in Social Anthropology. (Diss. socialantropologi.)
- Ganetz, Hillevi (1997): *Hennes röster. Rocktexter av Turid Lundqvist, Eva Dahlgren och Kajsa Grytt*, Stockholm / Stehag: Symposion. (Diss. medie- och kommunikationsvetenskap.)
- Göthlund, Anette (1997): *Bilder av tonårsflickor. Om estetik och identitetsarbete*, Linköping: Linköpings universitet. (Diss. tema Kommunikation.)
- Johansson, Thomas & Fredrik Miegel (1992): *Do the Right Thing. Lifestyle and Identity in Contemporary Youth Culture*, Stockholm: Almqvist & Wiksell International. (Diss. sociologi.)
- Kristensson Ugglå, Bengt (1994): *Kommunikation på bristningsgränsen. En studie i Paul Ricoeurs projekt*, Stockholm / Stehag: Symposion. (Diss. teologi.)
- Lieberg, Mats (1992): *Att ta staden i besittning. Om ungas rum och rörelser i offentlig miljö*, Lunds universitet: Institutionen för byggnadsfunktionslära. (Diss. byggnadsfunktionslära.)
- Lindberg, Ulf (1995): *Rockens text. Ord, musik och mening*, Stockholm / Stehag: Symposion (Diss. litteraturvetenskap.)
- Löfgren, Anders (1990): *Att flytta hemifrån. Boendets roll i ungdomars vuxenblivande ur ett situationsanalytiskt perspektiv*, Lund: Lund University Press. (Diss. kulturgeografi.)
- Nissen, Jörgen (1993): *Pojkarna vid datorn. Unga entusiaster i datateknikens värld*, Stockholm / Stehag: Symposion Graduale. (Diss. tema Teknik och social förändring.)
- Norell, Margareta & Claes Törnqvist (1995): *Berättelser om ruset. Alkoholens mening för tjugoåringar*, Stockholm / Stehag: Symposion. (Diss. sociologi.)
- Pettersson, Kenneth (1990): *Ungdom, livsvillkor, makt. En studie av erfarenheternas rum i det moderna*, Linköping: Tema Kommunikation. (Diss. tema Kommunikation.)
- Reimer, Bo (1994): *The Most Common of Practices. On Mass Media Use in Late Modernity*, Stockholm: Almqvist & Wiksell international. (Diss. masskommunikation.)
- Rönnerberg, Margareta (1996): *TV-tittande som dialog. På väg mot en symbolisk-interaktionistisk TV-teori*, Stockholm: Filmvetenskap. (Diss. filmvetenskap)
- Sernhede, Ove (1995): *Modernitet, adolescens och kulturella uttryck*, Göteborg: Institutionen för socialt arbete. (Diss. socialt arbete.)
- Sjögren, Olle (1989): *Lekmannen i skrattspegeln. En kulturpsykologisk analys av tio manliga filmkomiker*, Uppsala: Filmförlaget. (Diss. filmvetenskap.)
- Thörn, Håkan (1997): *Modernitet, sociologi och sociala rörelser*, Göteborg: Sociologiska institutionen. (Diss. sociologi.)
- Trondman, Mats (1994): *Bilden av en klassresa. 16 arbetarklassbarn på väg till och i högskola*, Stockholm: Carlssons förlag. (Diss. sociologi.)
- Waara, Peter (1996): *Ungdom i gränsländ*, Umeå: Boréa. (Diss. sociologi.)
- Wennhall, Johan (1994): *Från djäkne till swingpjatt. Om de moderna ungdomskulturernas historia*, Uppsala: Etnolore. (Diss. etnologi.)

- Wigerfelt, Berit (1996): *Ungdom i nya kläder. Dansbanefröjder och längtan efter det moderna i 1940-talets Sverige*, Stockholm / Stehag: Symposion. (Diss. etnologi.)
- Öhlund, Thomas (1997): *Normaliseringspraktiker i det moderna samhället – en diskursanalys av åtta sociala ungdomsprojekt*, Umeå: Institutionen för socialt arbete. (Diss. socialt arbete.)

Urval av övriga böcker och rapporter med anknytning till FUS-programmet

(För perioden 1987-94 finns en utförligare lista i FUS-programmets slutrapport från 1994.)

- Amit-Talai, Vered & Helena Wulff (red) (1995): *Youth cultures: A cross-cultural perspective*, London: Routledge.
- Bergqvist, Kerstin, Jan Carle, Johan Fornäs, Mats Jacobsson, Britta Jonsson, Anders Ramsay & Peter Waara (1991): *Vad kan ungdomsforskare vara bra på? Vem är ungdomsforskare bra för?* Stockholm: Ungdomskultur vid Stockholms universitet.
- Bjurström, Erling (1991): *Livsstilsreklam. Vad är det?* Stockholm: Konsumentverket. (Rapport 1990/91.3.)
- Bjurström, Erling (1993): *Spelar rocken någon roll? Kulturell reproduktion och ungdomars musiksmak*, Stockholm: Statens Ungdomsråd.
- Bjurström, Erling & Lars Lilliestam (1993): *Sälj det i toner. Om musik i TV-reklam*, Stockholm: Konsumentverket.
- Bjurström, Erling (1994): *Barn och TV-reklam. En introduktion till forskningen om TV-reklamens påverkan på barn*, Stockholm: Konsumentverket.
- Björnberg, Alf (1991): *Analyser af populärmusik: teorier och metode*, Aalborg: Institut for musik og musikterapi.
- Björnberg, Alf (1992): *Popular music form as narrative process*, Göteborg: Musikvetenskapliga avdelningen. (Ljudbilder nr 1.)
- Björnberg, Alf & Ola Stockfelt (red) (1992): *Mot en modell för interdisciplinär musikvideoanalys. 40 videoanalyser*, Göteborg: Musikvetenskapliga avdelningen. (Ljudbilder nr 2.)
- Björnberg, Alf (1993): *Structural relationships of music and images in music video*, Oslo: Universitetet i Oslo. (Skriftserie fra Institutt for musikk og teater, 1993: 3.)
- Breitenstein, Ole, Peter Dahlgren, Jonas Wall & Kaj Wickbom (1992): *Upptäck massmedierna*, Stockholm: Natur och Kultur.
- Burnett, Robert (1996): *The global jukebox: The international music industry*, London / New York: Routledge.
- Carle, Jan & Hans-Erik Hermansson (red) (1991): *Ungdom i rörelse*, Göteborg: Daidalos.
- Carle, Jan & Per Sjöstrand (1991): *Ungdom, politik och inflytande*, Stockholm: Statens ungdomsråd.

- Carle, Jan & Abby Peterson (red) (1992): *Social movements and social change*, Göteborgs universitet: Sociologiska institutionen. (Forskningsrapport nr 110.)
- Carle, Jan (1992): *Ungdomsarbetslöshet, välfärd och livsstil*, Göteborgs universitet: Sociologiska institutionen. (Monografi nr 48.)
- Carle, Jan & Per Sjöstrand (1993): *Ung och grön. Ungdomars miljöintresse och engagemang*, Stockholm: Statens ungdomsråd.
- Carlsson, Ulla, Cecilia von Feilitzen, Johan Fornäs, Tove Holmqvist, Sven Ross & Hans Strand (red) (1994): *Kommunikationens korsningar. Möten mellan olika traditioner och perspektiv i medieforskningen*, Göteborg: Nordicom-Sverige.
- Cwejman, Sabina (numera Holstein-Beck) & Gunilla Furst (1991): *Helhetssyn och livskvalité. Om studerande tonårsflickors framtidsbild*, Göteborg: Sociologiska institutionen.
- Dahlén, Peter & Margareta Rönnerberg (red) (1990): *Spelrum. Om lek, stil och flyt i ungdomskulturen*, Uppsala: Filmförlaget.
- Dalquist, Ulf (1991): *Livsstil och massmediekultur. Insamlingsrapport 1988 och 1990*, Lund: Sociologiska institutionen. (Forskningsrapporter i kommunikationssociologi.)
- Dalquist, Ulf & Gunilla Jarlbro (1991): *Mot alla odds. En longitudinell studie av ungdomars sociala mobilitet*, Lund: Sociologiska institutionen. (Forskningsrapporter i kommunikationssociologi nr 30.)
- Dalquist, Ulf & Fredrik Miegel (1991): *Värden, livsstilar och massmedier. En analytisk deskription*, Lund: Sociologiska institutionen. (Forskningsrapporter i kommunikationssociologi nr 31.)
- Dalquist, Ulf (1992): *Om ungdomars val av TV-program. En longitudinell studie*, Lund: Sociologiska institutionen. (Forskningsrapporter i medie- och kommunikationsvetenskap nr 2.)
- Ehn, Billy, Åke Daun & Barbro Klein (red) (1992): *To make the world a safe place for diversity: Towards an understanding of multi-cultural societies*, Botkyrka: The Swedish Immigration Institute.
- Ehn, Billy (red) (1993): *Kultur och erfarenhet – aktuella teman i svensk etnologi*, Umeå / Stockholm: Umeå universitet / Carlsson. (Etnologiska skrifter 1.)
- Ehn, Billy, Jonas Frykman & Orvar Löfgren (red) (1993): *Försvenskningen av Sverige. Det nationellas förvandlingar*, Stockholm: Natur och Kultur.
- Ericson, Staffan (1991): *Kulturindustrins fiktioner. Skandinavisk forskning om populärfiktion – översikt och kommenterad bibliografi*, Stockholm: JMK.
- Feilitzen, Cecilia von (1992): *Regionala skillnader i radiolyssnandet. Projektet Radio 93, delstudie 2*, Stockholm: Sveriges Radio, Publik och programforskningsavdelningen.
- Feilitzen, Cecilia von, Michael Forsman & Keith Roe (red) (1993): *Våld från alla håll. Forskningsperspektiv på våld i rörliga bilder*, Stockholm / Stehag: Symposium.
- Feilitzen, Cecilia von, Greenberg, Hairong, Filipson, Rydin, Schyller m.fl. (1994): *Young People and their Orientation to the Mass Media: An international study. Study 20: Comparisons among Belgium/Flanders, West Germany, The Netherlands, Spain and Sweden*, Michigan State University: Department of Telecommunication & Department of Telecommunication & Swedish Broadcasting Corporation, Audience and programme research.

- Fornäs, Johan, Ulf Lindberg & Ove Sernhede (1988/1995): *In Garageland. Rock, youth and modernity*, London / New York: Routledge.
- Fornäs, Johan, Hillevi Ganetz & Tove Holmqvist (red) (1989): *Tecken i tiden. Sju texter om ungdomskultur*, Stockholm / Lund: Symposion.
- Fornäs, Johan & Michael Forsman (red) (1989): *Rum och rörelser. Om ungas inre och yttre livsrum*, Stockholm: Byggforskningsrådet.
- Fornäs, Johan, Ulf Lindberg & Ove Sernhede (1990): *Speglad ungdom. Forskningsreception i tre rockband*, Stockholm / Stehag: Symposion.
- Fornäs, Johan & Göran Bolin (red) (1992): *Moves in Modernity*, Stockholm: Almqvist och Wiksell International.
- Forsman, Michael (red) (1990): *Tobedoit. En utställningskatalog*, Skövde: Skaraborgstidningen / Skaraborgs länsmuseum.
- Franzén, Mats (1992): *Den folkliga staden. Söderkvarter i Stockholm mellan krigen*, Lund: Arkiv.
- Gunnarsson, Yvonne (1991): *Unga kvinnor i Norrlands inland*, Stockholm: Statens Industriverk. (Regional utveckling 1991: 2.)
- Hermansson, Hans-Erik & Inger Berggren (1990): *Djävlar Amanda! Arbetslösa flickor på gång i Eskilstuna*, Göteborg: Daidalos.
- Hermansson, Hans-Erik & Inger Berggren (1994): *Amanda. Hon som är värd att älskas*, Göteborg: Daidalos.
- Holmqvist, Tove (1990): *Carmen och Romeo (eller den förföriska kvinnan och den sårbara mannen). Om femininitet och maskulinitet i damtidningsreklam 1980 och 1988*, Stockholm: Konsumentverket.
- Horgby, Björn (1993): *Egensinne och skötsamhet. Arbetarkulturen i Norrköping 1840-1940*, Stockholm: Carlssons.
- Isaksson, Kerstin (1990): *Livet utan arbete. Arbetslöshet och mental hälsa bland unga manliga socialtjänstklienter*, Stockholm: Psykologiska institutionen. (Diss. psykologi.)
- Isaksson, Kerstin, R. Stål & L. Svedberg (1993): *Utan jobb och pengar*, Stockholm: Socialstyrelsen. (Sos-rapport nr 1993:5.)
- Johansson, Thomas (tidigare Lööw) & Fredrik Miegel (1991): *Sju livsstilar: Om några malmöungdomars drömmar och längtan*, Lund: Sociologiska institutionen. (Forskningsrapporter i kommunikations sociologi 29.)
- Johansson, Thomas & Fredrik Miegel (1992): *Trygghet och protest. En kultursociologisk studie av splatter och gore*, Lund: Sociologiska institutionen.
- Johansson, Thomas (1993): *Late modernity, consumer culture and lifestyles. Toward a cognitive-affective theory*, Lund: Department of Sociology. (Media and communication studies research papers 7.)
- Johansson, Thomas & Fredrik Miegel (red) (1994): *Mardrömmar och önske-drömmar. Om ungdom och ungdomlighet i 90-talets Sverige*, Stockholm / Stehag: Symposion.
- Johansson, Thomas (1996): *Socialpsykologi och modernitet*, Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Thomas & Fredrik Miegel (1996): *Kultursociologi*, Lund: Studentlitteratur.
- Kotsinas, Ulla-Britt (1994): *Vrålbedåriskt. En bok om flickslang. Astrid Bergmans slangordbok 1932*, Stockholm: Norstedts.
- Kotsinas, Ulla-Britt (1994): *Ungdomsspråk*, Uppsala: Hallgren & Fallgren studieförlag.

- Kristensson Ugglå, Bengt, Maria Bergom Larsson & Stina Hammar (1992): *Nedstigningar i modern film hos Bergman, Wenders, Adlon och Tarkovskij*, Delsbo: Åsak.
- Lilliestam, Lars (1991): *Om begreppen "folkmusik", "konstmusik" och "populärmusik"*, Göteborg: Musikvetenskapliga avdelningen.
- Lilliestam, Lars (1991): *Vad är rockmusik?* Göteborg: Musikvetenskapliga avdelningen.
- Lindholm, Tommy (1992): *Etnografi, massmediereceptionsforskning och musikvideo*, Göteborg: Musikvetenskapliga avdelningen. (Ljudbilder nr 4.)
- Löow, Thomas (numera Johansson) & Fredrik Miegel (1990): *Om värden och livsstilar. En teoretisk, metodologisk och empirisk översikt*, Lund: Sociologiska institutionen. (Forskningsrapporter i kommunikationssociologi 25.)
- Löow, Thomas (numera Johansson) (1990): *Music video and lifestyle: Modern or postmodern aesthetics?* Lund: Sociologiska institutionen. (Research papers in the Sociology of Communication, Report no 24.)
- Löow, Thomas (numera Johansson) & Gunilla Jarlbro (1990): *Sexualitet och livsform. En studie av 16-åringens funderingar kring sexualitet och HIV / AIDS*, Stockholm: AIDS-Delegationen.
- Löfgren, Anders & Margareta Norell (red) (1991): *Att förstå ungdom. Identitet och mening i en föränderlig värld*, Stockholm / Stehag: Symposium.
- Nissen, Jörgen & Hyltén (1993): *Datorintresserad ungdom i Sverige eller Jakten på den svenske hackern*, Linköping: Tema Teknik och social förändring. (Arbetsnotat nr 108.)
- Palmgren, Cecilia, Karin Lövgren & Göran Bolin (red) (1992): *Ethnicity in Youth Culture*, Stockholm: JMK.
- Pripp, Oskar (1994): *Att vara sin egen. Om småföretagande bland invandrare – mönster, motiv och möten*, Botkyrka: Mångkulturellt centrum i Botkyrka.
- Reimer, Bo (1990): *The cultivation of values by media*, Lund: Sociologiska institutionen. (Lund Research papers in the Sociology of Communication 6.)
- Reimer, Bo (1990): *Kulturdiskussioner. Inlägg i tre eviga debatter*, Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation. (Arbetsrapport.)
- Roe, Keith & Ulla Carlsson (red) (1990): *Popular music research*, Göteborg: Nordicom-Sweden.
- Roe, Keith (1990): *Why has so much been written by so many about so few? or – Why youth research?* Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation. (Working papers from the Unit of mass communication nr 61.)
- Roe, Keith (1990): *Measurement validity and sensitivity: An analysis of line-production and number estimation scales*, Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation. (Reports from the research project Measuring measurement 5.)
- Roe, Keith (1992): *Construct validity and measurement error*, Leuven: Dept. of Communication Science. (Working papers from the research project Measuring measurement 6.)
- Roe, Keith (1993): *Media use and social mobility*, Lund: Department of Sociology, (Lund research papers in media and communication studies 6.)
- Sernhede, Ove (1996): *Ungdomskulturen och de Andra. Sex essäer om ungdom, identitet och modernitet*, Göteborg: Daidalos.

- Sjögren, Olle (1993): *Inte riktigt lagom? Om "extremvåld", filmcensur & subkultur*, Uppsala: Filmförlaget.
- Sjögren, Olle (1997): *Den goda underhållningen. Nöjesgenrer och artister i Sveriges radio och TV 1945-1995*, Stockholm: Stiftelsen Etermedierna i Sverige.
- Tebelius, Ulla & Marie Ericsson (1992): *Tonåringars plats i lokalt samhällsarbete*, Örnsköldsvik: Fritidsforum.
- Thörn, Håkan (1997): *Rörelser i det moderna. Politik, modernitet och kollektiv identitet i Europa 1789-1989*, Stockholm: Tiden Atena / Rabén Prisma.
- Trondman, Mats (1991): *Kultursociologi. En essä om en disciplin i ny tillblivelse*, Växjö: Högskolan i Växjö.
- Trondman, Mats, Ingrid Jönsson, Göran Arnman & Mikael Palme (1994): *Skola, fritid, framtid*, Lund: Studentlitteratur.
- Waara, Peter & Mats Jakobsson (1992): *Ungdom i Norrbotten 1992*, Luleå: Länsarbetsnämnden i Norrbottens län / Arts & Science/IUF.
- Wulff, Helena (red) (1989): *Ungdom och medier: klass, kommersialism och kreativitet*, Stockholm: Centrum för masskommunikationsforskning.
- Ålund, Aleksandra (1991): *Lilla Juga. Etnicitet, familj och kvinnliga nätverk i kulturbrytningarnas tid*, Stockholm: Carlssons.
- Ålund, Aleksandra (1997): *Multikultiungdom. Kön, etnicitet, identitet*, Lund: Studentlitteratur.
- Öhlund, Thomas & Göran Bolin (red) (1994): *Ungdomsforskning – kritik, reflektioner och framtida möjligheter*, Stockholm: USU.